

Pogled na vlade 2011

Povzetek v slovenščini

- Merjenje uspešnosti vlad že dolgo velja za potrebno za izboljšanje uspešnosti in učinkovitosti javnega sektorja. Po finančni in gospodarski krizi, ki se je začela leta 2008, pa so kot pomoč vladam pri ozaveščenem sprejemanju odločitev o tem, kako in kje dati prednost porabi, zmanjšati stroške in spodbujati inovacije v javni upravi, bolj kot kdajkoli prej potrebni natančni in pravočasni podatki. Zaradi obnove javnih financ v državah OECD so si številne vlade leta 2010 resnično prizadevale za zmanjšanje proračuna, zamrznitev plač v javnem sektorju ali zmanjšanje števila vladnih uslužbencev. Ugotovitve publikacije Pogled na vlade 2011 imajo pomembne posledice za politična vprašanja in teme, ki jih odpirajo varčevalni ukrepi, ki se trenutno izvajajo v večini držav OECD.
- Pogled na vlade 2011 vsebuje skoraj 60 kazalnikov za države članice in države partnerice, zbranih za pomoč nosilcem odločanja in javnosti pri analizi in primerljivem spremljanju uspešnosti vlade. Publikacija vsebuje podatke iz celotne „proizvodne verige“ vladnih dejavnosti: informacije o prejetih prihodkih; vhodne kazalnike o vladnih izdatkih, zaposlovanju in nadomestilih; izhodne podatke in podatke o rezultatih za vlado kot celoto in za posamezne sektorje, kot so izobraževanje, zdravstvo in davčna uprava. Poleg tega so v publikaciji Pogled na vlade objavljeni primerjalni podatki o praksah javnega upravljanja v zvezi s preglednostjo in celovitostjo, zakonodajnim upravljanjem, upravljanjem človeških virov v javnem sektorju in izvajanjem storitev. Taki kazalniki dajejo vpogled v pristope k politiki in praktične primere tega, kaj deluje in kaj ne. Njen namen je tudi dati pečat javni razpravi o reformnih politikah javnega sektorja.

Vlade so pomembni akterji v gospodarstvu in družbi, zato morajo obvezno dobro delati

Naloga vlad je spodbujanje gospodarske rasti in družbenega razvoja, dostava blaga in storitev, zakonska ureditev vedenja podjetij in posameznikov ter porazdelitev dohodka. Obseg in doseg njihovih dejavnosti je mogoče pokazati z dejstvom, da so splošni vladni izdatki v državah članicah OECD leta 2009 v povprečju predstavljali skoraj polovico BDP. Ta je istega leta znašal približno 16.000 USD PKM na prebivalca. V večini držav OECD je bila največja stroškovna postavka socialno varstvo, ki je v povprečju pomenilo skoraj 34 % skupnih izdatkov v letu 2008. Tudi zdravstvo (14,7 % skupnih izdatkov), splošne javne storitve (13,1 %, v kar so vključena plačila obresti na dolgove) in izobraževanje (13,1 %) so pomenili precejšnje deleže skupne porabe. Vlade pa nimajo samo velike kupne moči, ampak so tudi veliki delodajalci: v OECD v povprečju skoraj četrtina celotne delovne sile dela za vlado.

Vlade so po krizi pomembno povečale svoje sledi v gospodarstvu

Podatki iz publikacije Pogled na vlade kažejo, koliko so se vladni izdatki povečali v razmerju do BDP pred krizo in po njej. Države članice OECD so v obdobju pred krizo, med letoma 2000 in 2007, zmanjšale svoj delež vladne porabe v povprečju za 0,6 odstotka BDP. Vendar se je delež vladne porabe po začetku krize, v letih 2007 – 2009, v državah OECD povečal za 4,9 odstotka. Samo del tega povečanja odraža padajoči BDP; drugi del kaže tudi na večje vladne izdatke, ki jih je povzročila potreba po zagotovitvi stabilnosti finančnega sistema in spodbuditvi gospodarstva kot odgovoru na krizo. V letih 2007–2009 sta vladne izdatke kot delež BDP najbolj povečali Irska (+ 12,1 odstotka) in Estonija (+ 10,8 odstotka).

Številne vlade držav OECD morajo izvesti načrte za precejšnje javnofinančno konsolidacijo za zmanjšanje ali stabilizacijo dolga

V OECD vlada splošno soglasje, da so javne finance v številnih državah OECD na poti, ki vodi v nevzdržnost. Da bi bolje razumeli posledice za javnofinančno politiko v prihajajočih letih, je OECD za države naredil ocene njihovih potreb po javnofinančni konsolidaciji. Skladno z njimi je samo za stabilizacijo deleža dolga v BDP do leta 2026 v povprečju potrebno skoraj 4-odstotno povečanje morebitnega BDP glede na javnofinančne postavke iz leta 2010. Poleg tega bo treba v naslednjih 15 letih za spopadanje s pritiski na porabo zaradi stroškov, povezanih s staranjem, vključno z zdravstvom in pokojninami, v povprečju kompenzirati 3 odstotne točke BDP. Da bi našli pot do vzdržnosti javnih financ, je potrebno soglasje med državljani, podjetji in vladami glede tega, kakšno raven storitev javnost želi od vlade in koliko je pripravljena plačati zanje.

Večina držav OECD izvaja – ali namerava izvajati – politike za zmanjšanje ali prestrukturiranje javnega sektorja

Več kot tri četrtine držav OECD, ki so leta 2010 sodelovale v raziskavi o strateškem upravljanju človeških virov, ki jo je izvedel OECD, poroča, da izvajajo ali načrtujejo reforme, s katerimi bodo zmanjšale trenutno število svojih zaposlenih v javnem sektorju na ravni osrednje vlade. Poleg tega je petnajst držav OECD določilo razmerja za nadomestitev za zapolnitev prostih delovnih mest zaradi upokojitev. Ta razmerja so lahko taka, da se nadomesti 1 od 10 delavcev v državah, kot je Španija, pa tudi taka, da se jih nadomesti 8 od 10, na primer v Izraelu ali Koreji.

Novi podatki o nadomestilih za ključne poklice osrednje vlade kažejo na precej egalitarne strukture plač v javnem sektorju

OECD je prvič zbral podatke o nadomestilih zaposlenih osrednje vlade na glavnih ministrstvih, posebej za višje vodilne delavce, srednje vodilne delavce, strokovnjake in tajnike. Za te poklice podatki kažejo sorazmerne skupne osebne prejemke po državah OECD, vključno z, ne samo plačami, temveč tudi dajatvami za socialno varnost in prihodnjimi pokojninami. V povprečju je skupno nadomestilo vodilnih delavcev v sodelujočih državah leta 2009 znašalo skoraj 235.000 USD PKM, medtem ko so strokovnjaki, kot so ekonomisti ali statistiki, na leto zaslužili približno 90.000 USD PKM. Poslovni tajniki in administratorji so v povprečju prejeli od 50.000 do 60.000 USD

PKM. Ti podatki kažejo na precej egalitarno strukturo plač v javnem sektorju: višji vodilni delavci v osrednji vladi (kar je lahko enakovredno državnim sekretarjem ali generalnim direktorjem) zaslužijo dvakrat toliko kot politični analitiki in približno štiriinpolkrat toliko kot povprečni tajnik. V publikaciji Pogled na vlade 2011 so tudi podatki o plačah ali letnih dohodkih učiteljev, zdravnikov in medicinskih sester v primerjavi s povprečnimi zasluži drugih poklicev na trgu dela, za katere se zahteva univerzitetna izobrazba.

Ljudem na „tveganih” položajih v vladi ni treba vedno razkriti osebnih koristi ali jih dati pod drobnogled javnosti.

Publikacija Pogled na vlade 2011 vsebuje nove podatke o razkrivanju osebnih koristi v treh vejah vlade in zahtevah za razkrivanje na „tveganih” položajih, kot so finančni organi, posredniki javnih naročil ter davčni in carinski uradniki. Rezultati kažejo, da se preprečevanje morebitnih navzkrižij interesov na tveganih področjih na primer osredotoča predvsem na razkrivanje in prepoved zunanjih položajev in daril. Medtem 63 % držav članic ne zahteva od finančnih nadzornikov, naj razkrijejo prejšnjo zaposlitev, in več kot polovica držav ne zahteva razkritja vira dohodka in zneskov za te položaje.

Podjetja še naprej premagujejo državljane pri uporabi spletnih vladnih storitev

Tako državljani kot tudi podjetja pri sporazumevanju z vladami vedno bolj dajejo prednost in vedno več uporabljajo digitalne kanale. Čeprav državljani v zadnjih letih v vseh državah članicah OECD, ki jih spremlja Evropska komisija, več uporabljajo spletne storitve, pa so podjetja tista, ki še vedno bolj izkoriščajo storitve vladne e-uprave. V povprečju je leta 2010 storitve vladne e-uprave uporabljalo približno 80% podjetij v primerjavi s približno 40% državljanov. Sorazmerno večje koriščenje spletnih storitev s strani podjetij je mogoče pojasniti z večjo uporabo širokopasovnih omrežij med podjetji in s spodbujanjem vlade k uporabi elektronskih sredstev za sporazumevanje za take dejavnosti, kot je javno naročanje. Vedno večja uporaba bo odločilna pri oblikovanju storitev vladne e-uprave v bolj stroškovno učinkovit in izvedljiv način izvajanja storitev za vlade.

Države si prizadevajo za povrnitev zaupanja z lajšanjem dostopa do vladnih informacij in podatkov

Zakoni o svobodi obveščanja so temeljni steber odprte vlade in prispevajo h krepitvi preglednosti, poudarjanju odgovornosti vlade in spodbujanju ozaveščenega sodelovanja pri oblikovanju politike. Danes imajo vse razen ene države, ki so leta 2010 sodelovale v raziskavi OECD o odprtih vladah, zakonodajo/predpise o svobodi obveščanja, s katerimi zagotavljajo pravice do dostopa do informacij. V večini držav OECD zakonodaja o svobodi obveščanja sega navpično do vseh ravni vlade in v približno polovici teh držav vodoravno do vseh vej osrednje vlade (zakonodajne, sodne in izvršne). Poleg tega vse države OECD proaktivno objavljajo javne informacije, čeprav so vrste informacij, ki se proaktivno razkrivajo, zelo različne: večina držav proaktivno razkriva proračunske dokumente, letna poročila ministrstev in revizijska poročila, a samo manjše število proaktivno objavlja sezname javnih uslužbencev in njihove plače. V državah OECD se vedno bolj objavljajo upravne informacije v odprtih formatih. To omogoča, da javne informacije ponovno uporabijo druge stranke, in spodbuja inovacije.

Strateško razmišljanje in močno vodstvo v javnem sektorju sta pomembna kot še nikoli

Ustvarjanje vladnih zmogljivosti za strateško predvidevanje in obvladovanje tveganja bo pomembno za ublažitev prihodnjih kriz in prilagoditev spremenljivim razmeram. Novi podatki o tem, koliko vlade držav OECD uporabljajo prakse strateškega upravljanja v osrednji vladi, kažejo, da medtem ko ima večina držav vzpostavljene mehanizme za načrtovanje delovne sile, s katerimi se upoštevajo taki dejavniki, kot so demografske spremembe, številne take prakse izvajajo samo priložnostno. Drugim vprašanjem, kot so možnosti za zunanje izvajanje in/ali vključitev informacijskih tehnologij v izvajanje storitev, se pri načrtovanju človeških virov posveča manj pozornosti. Razvijanje strateških politik, s katerimi se upoštevajo spremenljiva gibanja in potrebe državljanov, je zagotovo pomembno, vendar je za učinkovito in povezano izvajanje takih pobud v celotni vladi potreben tudi močen in nadarjen kader visokih državnih uslužbencev. V večini držav OECD visoke državne uslužbenke v splošnih okvirih za zaposlovanje obravnavajo kot ločeno skupino. Vendar rezultati raziskave kažejo, da so nekatere države OECD v praksi pri prepoznavanju

morebitnih višjih državnih uslužbencev zgodaj v njihovih karierah uspešnejše od drugih in dajejo večji poudarek ocenjevanju njihove uspešnosti ali jih spodbujajo, da dajejo pri delu vse od sebe.

Države OECD v povprečju precej porabijo za javna naročila, kar omogoča grožnje in daje priložnosti

Velikost trgov za javna naročila se v povprečju ocenjuje na več kot 12% BDP na območju držav OECD. Zato so pomembne možnosti vlade, da uporabi proračun za javna naročila kot politično orodje za spodbujanje inovacij ter trajnostno potrošnjo in proizvodnjo. Vendar ima na primer samo 57% držav uradno opredelitev zelenih javnih naročil in zelo malo držav zbira podatke o številu ali vrednosti pogodb, podeljenih na podlagi zelenih meril. Hkrati sta obseg in kompleksnost takih poslov lahko izpostavljena nevarnosti odpadkov, goljufije in korupcije. Vlade morajo zmanjšati te grožnje z večjo preglednostjo in razkrivanjem.

Te in druge pomembne ugotovitve publikacije Pogled na vlade 2011 kažejo vrednost in vlogo, ki jo imajo lahko dokazi in bi jo morali imeti pri oblikovanju politike. Dodatne informacije in podatki o projektu ter podatki o posameznih državah so na voljo na: www.oecd.org/gov/indicators/govtaglance. Publikacija ponuja tudi storitev StatLinks, ki bralcem omogoča, da si prenesejo ustrezne Excelove datoteke predstavljenih podatkov.

© OECD

Ta povzetek ni uradni prevod OECD.

Reproduciranje tega povzetka je dovoljeno pod pogojem, da so navedene avtorske pravice OECD in naslov originalne publikacije.

Večjezični povzetki so prevedeni izvlečki publikacij OECD, ki so v izvirniku izdane v angleškem in francoskem jeziku.

Na razpolago so brezplačno v spletni knjigarni OECD www.oecd.org/bookshop

Za več informacij se obrnite na Enoto OECD za pravice in prevode, Direktorat za javne zadeve in komunikacije na: rights@oecd.org ali prek faksa: +33 (0)1 45 24 99 30.

OECD Rights and Translation unit (PAC)
2 rue André-Pascal, 75116
Paris, France

Obiščite našo spletno stran www.oecd.org/rights

